

Δ' Δημοτικό Σχολείο Λεμεσού **Παρουσίαση στο Συνέδριο για τον Κώδικα**

Το Δ' Δημοτικό Σχολείο Λεμεσού (Κ.Α.) είναι ένα από τα σχολεία που έχει συμμετάσχει στην πιλοτική εφαρμογή του Κώδικα Συμπεριφοράς κατά του Ρατσισμού. Η συμμετοχή στο πρόγραμμα αυτό μάς έχει αφήσει ικανοποιημένους/ες και σύμφωνα με την αξιολόγηση που κάναμε σε μια συνεδρία προσωπικού, η εφαρμογή του Κώδικα στο σχολείο μας έχει λειτουργήσει αποτελεσματικά.

Κατ' αρχάς να αναφέρουμε πως ήταν επιδίωξή μας να εφαρμόσουμε τον Κώδικα κατά γράμμα και με πλήρη συνέπεια. Υπήρξε μια οργανωμένη προσπάθεια εκ μέρους μας για καταγραφή όλων των περιστατικών που έπεφταν στην αντίληψή μας και πλήρη εφαρμογή του πίνακα κυρώσεων χωρίς ανοχή και χωρίς να υποτιμούμε κανένα περιστατικό. Η μεγαλύτερη πλειοψηφία των συναδέλφων επέδειξαν προσωπικό ενδιαφέρον και ιδιαίτερη ευαισθησία για τον Κώδικα και τη θεματική του ρατσισμού και αυτό ήταν ένας παράγοντας που συνέτεινε στην πιστή εφαρμογή του Κώδικα καθώς και της αντι-ρατσιστικής εκπαίδευσης που έλαβε χώρα στο σχολείο.

Ομολογώ πως η διαδικασία που ακολουθήσαμε ήταν μαθησιακή και για εμάς τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς. Αρκετά συχνά θέταμε επί τάπητος σημαντικά ερωτήματα και μέσα από τις παραγωγικές συζητήσεις μας χαράξαμε ξεκάθαρα όρια ανάμεσα στο τι είναι ρατσισμός, τι εκφοβισμός και τι κανένα από τα πιο πάνω αλλά παραβατική συμπεριφορά. Οι παιδαγωγικές αυτές συζητήσεις, σχεδόν στα όρια της φιλοσοφίας, μας απασχόλησαν σε διάφορες στιγμές και νιώσαμε πως έτσι εκπαιδευτήκαμε στην αναγνώριση του ρατσισμού: εκούσιου, ακούσιου, ορατού και αδιόρατου.

Ιδιαίτερα σημαντική κρίνουμε την παιδαγωγική διάσταση που είχε η εφαρμογή του Κώδικα. Αρχίζοντας με τη φάση προετοιμασίας, όλα τα παιδιά του σχολείου είχαν την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε βιωματικό εργαστήριο εκπαίδευσης για τον ρατσισμό που υλοποίησαν οι υπεύθυνοι/ες δάσκαλοι/ες. Η προετοιμασία κορυφώθηκε με την Ημερίδα έναρξης εφαρμογής του Κώδικα, κατά τη διάρκεια της οποίας τα παιδιά παρακολούθησαν 6 βιωματικά και πολυ-αισθητηριακά εργαστήρια ευαισθητοποίησης και επιμόρφωσης στον Ρατσισμό και τον Κώδικα. Με αυτό τον τρόπο τα παιδιά εκπαιδεύτηκαν επαρκώς στην εν λόγω θεματική. Παιδαγωγική διάσταση είδαμε να λαμβάνει και η συμπλήρωση του Έντυπου Αναστοχασμού (η κύρωση της 1^{ης} φοράς στον Κώδικα) που συνέτεινε στην συνειδητοποίηση της ρατσιστικής συμπεριφοράς εκ μέρους του θύτη που κάποιες φορές ήταν ακούσια. Κάποιοι συνάδελφοι θεώρησαν τη διαδικασία αυτή τόσο καταλυτική που τα παιδιά θύτες δεν επέδειξαν έπειτα ρατσιστική συμπεριφορά.

Έχουμε δει αρκετά παιδιά ενδυναμωμένα να αναφέρουν με δυναμισμό τα ρατσιστικά περιστατικά που βίωσαν, ένδειξη πως ο Κώδικας χρησιμοποιήθηκε ως εργαλείο προστασίας των εκάστοτε θυμάτων. Εκπλήσσει θετικά που τα περισσότερα περιστατικά αναφέρθηκαν από τα ίδια τα θύματα ή από άλλα παιδιά - παρευρισκόμενους αντί από τους εκπαιδευτικούς. Ιδίως το τελευταίο, αποτελεί μια ιδιαίτερα αισιόδοξη διάσταση που δείχνει την αίσθηση που αποκόμισαν κάποια παιδιά πως ο ρατσισμός αφορά όλους ακόμα κι όταν δεν πλήττει τον δικό τους εαυτό.

Διαφάνηκε επίσης μέσα από τα περιστατικά που καταγράφηκαν, η πρόσληψη της έννοιας του ρατσισμού σε ποικίλες εκφάνσεις του όπως αυτές που αφορούν όχι μόνο το χρώμα κι εθνικότητα, αλλά επίσης την εμφάνιση, το φύλο, την ηλικία, την έκφραση του κοινωνικού φύλου, και τη χρήση ομοφοβικού λόγου. Λέξεις όπως αγοροκόριτσο, βόρτος, κοντοστούπης, ολόμαυρη χρησιμοποιήθηκαν μειωτικά κι είχαν ως αποτέλεσμα να πληγωθούν τα θύματα του ρατσιστικών αυτών λέξεων. Εμείς όμως δράσαμε με αντικειμενικό σκοπό την αίσθηση ασφάλειας όλων των παιδιών του σχολείου, που είναι εξάλλου κι ένας από τους στόχους του Κώδικα.

Παράλληλα, είδαμε την αίσθηση ασφάλειας να προεκτείνεται ακόμα και στο επίπεδο των γονιών. Εντύπωση μάς έκανε για παράδειγμα, η στάση μιας μητέρας με καταγωγή από ασιατική χώρα η κόρη της οποίας ήταν το θύμα ρατσιστικού περιστατικού. Η συμμαθήτρια του θύματος την αποκάλεσε «μαύρη» με υβριστικό τρόπο και σχεδίασε εκείνην και την μητέρα της γυμνές προσθέτοντας κι άλλες βρισιές στη ζωγραφιά. Η μητέρα ήταν ιδιαίτερα αναστατωμένη κι έκλαιγε. Τη διαβεβαιώσαμε με παρρησία πως το ρατσιστικό περιστατικό που βίωσε η κόρη της θα λάβει άμεσης αντιμετώπισης από το σχολείο λόγω των κανονισμών που διέπουν τον Κώδικα. Από τη μέρα εκείνη, είχαμε τη συνεχή αίσθηση πως θεωρούσε εμάς τους εκπαιδευτικούς σύμμαχους της και μας εξέφραζε συνεχή συμπάθεια και σεβασμό.

Στην εφαρμογή του Κώδικα στο σχολείο μας νιώσαμε πως η ευκαιρία να συμμετάσχουμε σε αυτό το πιλοτικό πρόγραμμα έφερε μια αλλαγή στις συνειδήσεις των παιδιών και σκεφτήκαμε πως γιατί όχι, οι Κανονισμοί και οι Νόμοι, μπορούν να εργάζονται παράλληλα με την Παιδαγωγική για επίτευξη αλλαγής στις στάσεις και αντιλήψεις των μαθητών μας. Έχουμε την αίσθηση πως η εκπαίδευση που έλαβαν τα παιδιά για τον ρατσισμό προεκτάθηκε και σε άλλες πτυχές της κοινωνικοποίησής τους, με τρόπο που να προσέχουν γενικώς τι λένε αναμεταξύ τους επειδή έμαθαν ότι *Οι λέξεις πληγώνουν*. Με την ολοκλήρωση της εφαρμογής του Κώδικα μπορούμε να πούμε ότι τα περιστατικά (που έρχονται στην αντίληψή μας τουλάχιστον) έχουν μηδενιστεί. Οι μαθητές έμαθαν σε γνωσιολογικό αλλά και βιωματικό επίπεδο τι θα πει ρατσισμός κι ότι δεν δικαιούνται να κάνουν ρατσιστικές πράξεις, στο σχολείο τουλάχιστον. Ίσως στο ξεκίνημα της εφαρμογής τα παιδιά να παρουσίασαν κάποια δυσκολία στη διάκριση ρατσιστικών λέξεων από άλλες λέξεις που πληγώνουν. Έφταναν συχνά αναφορές σ' εμάς για ρατσισμό που δεν ήταν ρατσισμός. Πολύ σύντομα όμως τα παιδιά συνειδητοποίησαν πλήρως αυτή την έννοια.

Θα ήταν μεγάλη παράλειψη να μην εκφράσω την προσωπική μου άποψη, πως η στάση της διευθύντριας ή του διευθυντή στη διαδικασία εφαρμογής του Κώδικα είναι ουσιώδους σημασίας. Στη δική μας περίπτωση η διευθύντρια ήταν ξεκάθαρο πως είχε τοποθετήσει το ζήτημα ψηλά στην agenda της πολιτικής και του οράματος του σχολείου, με αποτέλεσμα να μεταδοθεί αυτή η αίσθηση στους συνάδελφους, τα παιδιά και τους γονείς. Στο σχολείο μας ο Ρατσισμός σταματάει εδώ, όπως ήταν το σλόγκαν της Ημερίδας που διοργανώσαμε. Ή όπως χαρακτηριστικά είπε ένα παιδί, κι εμείς πια το χρησιμοποιούμε χαριτολογώντας, στο σχολείο μας δεν ρατσίζουμε!